

LUNDS UNIVERSITET

Naturvetenskapliga fakulteten

Centrum för miljö- och klimatforskning

Biologiska institutionen

Miljö- och energidepartementet

Remiss: Underlag för genomförande av EU-förordning om invasiva främmande arter M2015/2406R

Lunds universitet har inbjudits att svara på remissen och vill framföra följande synpunkter.

Sammanfattning

Vi tycker att underlaget för genomförande av EU-förordning om invasiva främmande arter är relevant och bra. Vi har identifierat en del svagheter i art 5.2, 11, 16 och 18.1. I korthet föreslår vi att

- För att tillförsäkra att riskbedömningsprocessen sker på ett adekvat sätt bör det förtydligas vem som bär ansvar för att fastställa hur urvalet av arter av betydelse skall gå till, samt en kvalitetskontroll på riskbedömningar införs.
- Förslaget utformas så att man öppnar upp för anonyma tips eftersom det finns en risk att allmänheten inte vill lämna in tips om straffskalan enligt förslaget blir strängare.
- Effektiviteten av ”snabb respons” säkerställs genom att se till att remissutlåtanden på snabb respons ges en kort tidsbegränsning samt att beredskapsövningar på ”snabb respons” genomförs för att synliggöra oönskade konsekvenser och möjliga konflikter.
- Riktlinjer för riskbedömningar bör även innehålla en strategi för hantering av kunskapsosäkerhet.

Synpunkter och förslag

Vi anser att förslaget är bra eftersom de förändringar som föreslås leder till en bättre fungerande strategi att hantera invasiva främmande arter i Sverige.

Vi har några specifika synpunkter på förslaget:

- Art 5.2 i tabellen om ”Föreskrifter om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter” bör förtydligas så att det framgår att det inte bara handlar om ”Riskbedömning för arter som Sverige vill föra upp på unionslistan” utan om ”Riskbedömning för att identifiera och vidare bedöma arter som Sverige vill föra upp på unionslistan”. Skälet till detta är att den rådande formulering förutsätter att ett urval av arter redan har gjorts samtidigt som det inte specificeras någon som ansvarar för detta urval.
- Vi föreslår att det i förordningen uttryckligen står i hur man tilldelar ansvar för att fastställa på vilka grunder en art skall föreslås ha regional betydelse i art 11 i tabellen om ”Föreskrifter om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter”. Det är önskvärt att detta ansvar inte bärs av samma part

som ansvarar för att utföra de riskbedömningar som ligger till grund för urvalet eftersom det kan uppstå problem när riskbedömningarna samtidigt bär ansvar för att sätta gränser för vad som anses vara en acceptabel risk. Detta gäller framförallt när underlaget för riskbedömningen är otillförlitligt, kunskapsosäkerhet är stor och när man behöver använda sig av expertbedömningar, vilket är vanligt vid bedömning av risker med invasiva främmande arter. Eftersom riskbedömningar av invasiva främmande arter skiljer sig åt beroende på om det är en initial screening eller en fördjupad riskbedömning och beroende på typ av art, spridningsväg och tid sedan introduktion krävs det bedömningsgrunder anpassade till olika typer av situationer samtidigt som det finns en begränsad expertis på området. Därför föreslår vi att man separerar ansvaret på utformning av riskbedömningar från utförande av riskbedömningar. Det är möjligt att det behövs en övergångsperiod under vilken man utarbetar en praxis för riskbedömningar av detta slag. Under tiden eller som ett alternativ till att separera ansvaret kan man införa ett krav på att den som bär ansvaret för riskbedömningen också har ansvar för att se till att de grunder som bedömningen vilar på granskas av en oberoende instans.

- Krav på riskbedömningar på invasiva främmande arter bör utformas så att de även innehåller rekommendationer för hantering av kunskapsosäkerhet. Det är viktigt att säkerställa en hög tilltro hos allmänheten och beslutsfattare till de riskbedömningar som görs. Eftersom kunskapsosäkerhet ofta är stor kommer hantering av kunskapsosäkerhet vara en avgörande faktor för att skapa tilltro.
- Vi föreslår att i art 11 i tabellen om ”Föreskrifter om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter” förtydliga att Sverige förbehåller oss rätten att själv sätta kriterier av vad som utgör arter av regional betydelse och att det inte behöver vara samma urvalskriterier som används på EU-nivå. Det är av vikt att arter som anses av betydelse inte nödvändigtvis behöver begränsas till arter som idag orsakar ett problem i någon stat inom EU. Innebörden i ”art av betydelse” kan i punkt 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter förstås som att det är en invasiv främmande art som idag orsakar en skada i någon av EUs medlemsstater. Kravet på att en art vid urval bevisligen skall finnas och orsaka skada inom EUs gränser sätter en begränsning till vilka arter som kan anses vara av betydelse. En art kan vara en hög risk utan att den finns introducerad i EU och även dessa arter bör beaktas vid bedömning av vilka arter som hamnar på en nationell lista över arter av betydelse.
- Vi föreslår att i art 16.1 i tabellen om ”Föreskrifter om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter” lyfta fram att man skall öppna upp för att ta emot anmälningar som är anonyma. I och med att en strängare straffskala föreslås, kan det innebära att privatpersoner tvekar att rapportera fynd av främmande arter. Fynd från allmänheten bör anses ha stort värde. Ett system där det går att lämna anonyma tips bör därför skapas.
- Vi föreslår att i art 18.1 i tabellen om ”Föreskrifter om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter” se till att det säkerställs att processen där berörda myndigheter ska ges tillfälle att yttra sig över förslag till beslut går så fort att en ”snabb respons” kan säkerställas. En ”snabb respons” för att utrota eller kontrollera en nyss inkommen art av betydelse kan innebära drastiska åtgärder. I en del fall kommer dessa åtgärder drabba samhället och enskilda individer. Yttra sig För att förebygga möjliga konflikter som kan uppstå mellan myndigheter och mellan myndigheter och privatpersoner vid en ”snabb respons” föreslår vi att man som ett steg i beredskapsarbete genomför realistiska övningar på snabb respons exempelvis i

samarbete med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Genom att synliggöra vad en ”snabb respons” kan innebära kan man öka allmänhetens medvetenhet om problemet med invasiva främmande arter och öka förståelsen om vad problemet med invasiva främmande arter.

Yttrandet har utarbetats av Ullrika Sahlin, forskare vid Centrum för miljö- och klimatforskning, CEC.

På CEC:s vägnar

På Biologiska institutionens vägnar

Henrik Smith

Christer Löfstedt